

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATION
NOVEMBER 2013

SEPEDI LELEMETLALELETŠO LA PELE: LEPHEPHE II
SEPEDI FIRST ADDITIONAL LANGUAGE: PAPER II

Nako: Diiri tše 2½

100 Meputso

HLOKOMELA

1. Lephephe le le na le matlakala a 5. Kgonthišiša gore le feletše.
 2. Araba dipotšišo ka moka, gomme o šomiše mareo a maleba a Sepedi.
 3. O tla lahlegelwa ke meputso ka mopeleto wo o fošagetšego.
 4. Ngwala ka bothakga.
-

KAROLO YA A PADI**MMINELE, S. P. P. 2008 NGWANA WA MOBU****POTŠIŠO YA 1**

Araba dipotšišo tše di latelago:

- 1.1 Nke o bale ditemana tše di latelago ka tlhokomelo gore o tle o kgone go araba dipotšišo:

- 1.1.1 Ke beke ya boraro a holofetše gore Phankga o tla tliša dipuku tša gagwe tša mananeo le maitokišetšo a go ruta go yena, ka ge e le tshwanelo, eupša Mminatau o retetše. Bekeng ya mathomo ge mararankodi a a thoma, o ile a leka go mo eletša a re mohlomongwe o lebetše. O ile a tlabega ge Phankga a mo fetola ka gore:
- "Mokgalabje, dipuku tše ke a di šomiša. Dijo tše ke swanetšego go di solela bana ba bešo di ka mo dipukung tše. Ka gona, nka se ke ka tšea dijo tše ke swanetšego go ba fepa ka tšona ka yo di bea ka ofising ya gago, gomme ka tla ka lebelela bana ba bešo ba swerwe ke tlala. Madi a a ntlemagantšego le bona a a nkganetša.
- O tla ntshwarela. Ge o rata go di bona o ka roma ngwana e le Mokibelo goba Lamorena a tla a di tšea ka gae. Moo nka se be le pelaelo ka gobane ke tla be ke sa rute". Nkwe ya šala e tlatlafetše. Tau e tšwele.

[Letl. 24 – 25]

- (a) Na go ya ka tsebo ya gago, ke afe mararankodi ao go bolelwago ka ona mo? (1)
- (b) Nke o hlaloše gore na mafoko a a thaletšwego a a hlaloša goreng. (2)
- (c) Ditemana tše tša ka godimo di tloga di re laetša ka boripana gore Phankga ke motho wa mohuta mang. Nke o šomiše tsebo ya gago ya puku ye ka go re botša ka botlalo gore na wena o mmona a le bjang. (6)

- 1.1.2 "Sa bobedi ke se: Ge nka re ke le botša mafokodi a Lahlang le boradia bja gagwe, le ka tšhoga, Batau. Ruri le ka tšea dilepe la ya la oba molato kua lapeng la gagwe. Se ke nyakago go le botša sona ke gore re lemogile ka makalo gore monna yola ke kgale a re dira kgogwanarobala, dingwe di robetše ... Mo malapeng ba a le botša gore ka sekolong o thuntšha bjang. Ka Seisemane, Seburu le dilo ka moka o fofa kua marung. Bjale re sa nyaka eng? Ke re o tseba le Sefora le Sejeremane! A mahlatse a rena baete!"
- "Ge a bolela mantšu a a mafelelo o ka re o buletše motšhitšhi wa dinose. Go no kwala: Tau! Tau ya Tswako!"
- "O le hlabile, Tau!"
- "Lahlang ga a tloge a rakwa, Batau! A a šuthe, a re tšwele motse, o ngwathile go lekane! Re nyaka ngwana wa mobu! Mobu!"
- ... "Ke leboga go bona ka moo le kwanago le taba ye, Batau. Theetšang bjale ke le botše magato ao re šetšego re a tšere. Dikokwane tša *Sekolokomiti*, ... re kopane ra ngwala lengwalo re ngwalela ba Lekgotla la Dikolo gore ba tle ba fediše taba ye bekeng ye e tlogo ka Labohlano."

[Letl. 52]

- (a) Na go ya ka tsebo le kwešišo ya gago ya puku ye, ditiragalo tše e ka ba di direga tikologong efe? Nke o tšwe tema gomme o fele o tsopolatsopola ditiragalo tša maleba go kgonthišiša seo o se bolelago. Ntšha dintlha tše tharo fela. (3)
- (b) Badudi ba motse wo ba tloga ba lahletšega ka lefeela. Dumela goba o ganane le taba ye ka go fahlela ka mabaka a go kwagala. O se lebale go fela o tsopola ditiragalo tša maleba kudu o lebeletše le tiragalo ye e tšweletšwago ke setsopolwa se sa ka godimo. (3)
- [15]**

POTŠIŠO YA 2

- 2.1 Na e ka ba ke thuto efe yeo wena o ithutilego yona go tšwa mo pading ye? (10)
- 2.2 Na wena maikutlo a gago ke afe mabapi le batho ba go swana le boPhankga? Nke o ahlaahle taba ye ka go fela o tiišetša seo o se bolelago ka mehlala ya maleba go tšwa mo pukung. (5)
- [15]**

POTŠIŠO YA 3

Morena Mootli o tloga a kwešitšwe ke boitshwaro bja Phankga bohloko. Nke o ngwale poledišano ya gagwe le Phankga mabapi le seo.

[10]**POTŠIŠO YA 4**

Nke o tšweletše thulaganyo ya padi ye ka botlalo, gomme o se lebale go fela o šitlela ka mehlala ya maleba. Thulaganyo ya gago e tšweletše dintlha tše di latelago:

- 4.1 Kalotaba/Tšweletšo ya taba (2)
- 4.2 Phekgogo (2)
- 4.3 Thulano/kgakgano (12)
- 4.4 Sehloa (2)
- 4.5 Tlemollo ya lehuto: *Tharollo ya bothata* (2)
- [20]**

60 meputso

KAROLO YA B DINGWALWAŠOMIŠWA**POTŠIŠO YA 5**

Araba potšišo e TEE go tše di latelago. Sengwalwa sa gago se be botelele bja go lekana mantšu a 150 go iša go a 200.

- 5.1 Bokokoago ba fetša mengwaga ye lekgolo ngwaga wo. Batswadi ba gago ba bone go le bohlokwa gore ba ba direle moletlo wa matswalo le go leboga Modimo ka ga bophelo bjo bobotse ebile bjo botelele bja mokgekolo. Ba go kgopetše gore wena o ke o be seboledi mo letšatšing leo go emela ba lapa, le go tšweletša maikutlo a lena ka moka mabapi le bophelo bja bokokoago. Nke o ngwale **polelo** yeo o tlogo go efa lona letšatšing leo.

GOBA

- 5.2 Wena le bagwera ba gago le be le tšere leeto la matšatši a mabedi ka sekolo moo le bego le ile go phadišana ka dipapadi. Ka mokgwa wo le ipshinnego ka gona o be o sa rate le go boa. Ngwala ditsenywa tša matšatši a mabedi tša **pukutšatši** go re ngwathela ka botlalo ka ga maitemogelo a gago. O se lebale go re botša gore le be le ile kae le gona ka phadišano ya eng.

GOBA

- 5.3 **Go ima ga bafsa ke tlhobaboroko matšatšing a lehono. Mosima le Pheladi ba hlobaetšwa ke gore matšatšing a lehono go bonala bafsa ba bantši ba le mo sesading pele ga lenyalo.**

Nke o ngwale **poledišano** magareng ga Mosima le Pheladi mabapi le bothata bjo bja go ima ga bafsa.

[30]

POTŠIŠO YA 6**DITŠWELETŠWA TŠA TIRIŠANO TŠE KOPANA:**

Araba potšišo e TEE go tše di latelago. Botelele bja karabo ya gago e be mantšu a 120 go iša go a 150.

O na le kgahlego ya go bula kgwebo ya dinamelwa tša go sepetša batho go tloga gageno go ya boemafofane (*airport shuttle*). Ka ge o šetše o rekile sefatanaga o ikemišeditše go thoma ntle le tikadiko.

- 6.1 Ngwalela molaodi wa ditsela **emeile** o kgopelele sefatanaga sa gago tumelelo ya go ka sepela le go nametša batho mo tseleng yeo.

GOBA

- 6.2 Ngwala **phoustara** yeo go yona o tsebišago batho ka ga tirelo ye ya gago ya dinamelwa.

GOBA

- 6.3 Thala **karata ya go bapatša** mošomo wa go otlela ka ge o lemogile gore mošomo wo o nyaka mootledi.

[10]

40 meputso

Palomoka: 100